

Одна хвороба – різні ліки: іспанські антикризові рецепти

Всупереч поширеній думці Україна має багато спільного з європейськими державами, принаймні у тому, що стосується економічних проблем. І хоча вирішує ці проблеми кожна країна самотужки, запозичення досвіду інших у цьому питанні могло б стати новому українському Президенту у пригоді – аналізує у статті для газети "День" аналітик МЦПД Катерина Зарембо

З країн Європейського Союзу за ступенем ураження економіки найближчою до України є королівство Іспанія, хоча і з певними особливостями. По-перше, іспанська криза почалася навесні 2008 року як національне явище. По-друге, іспанський уряд не визнавав її прояви як загрозу власній економіці та схаменувся тільки тоді, коли про кризу заговорив увесь світ. По-третє, через перші два фактори Іспанія є країною, якій Європейський Союз прогнозує вихід з кризи останньою з двадцяти семи (хоча принаймні не пропонує принизливої процедури втручання у стратегію національних антикризових заходів, як у випадку з Ірландією та Грецією).

Утім, перебіг хвороби має багато спільних з Україною рис. Як і в Україні, криза прийшла тоді, коли економіка країни стрімко зростала. В Іспанії рівень зростання кількості робочих місць у період з 2004 до 2008 року був найвищим у Євросоюзі. Передусім причиною того було будівництво нерухомості, яке привертало чисельні іноземні інвестиції. (В Україні тим часом 2007 року рівень іноземних інвестицій був вищим, аніж в Угорщині, яка вже тоді користувалася перевагами перебування в євроклубі).

Як і в Україні, рівень довіри до керівників Іспанії стрімко впав. Наразі 78% іспанців, за соціологічними опитуваннями, мають низьку довіру до прем'єр-міністра Іспанії Хосе Луїса Родрігеса Сапатеро. Щодо рейтингу Президента Ющенка серед населення, то він був відображений голосами виборців 17 січня.

Сапатеро пощастило: у нього ще є шанс поліпшити свою репутацію до виборів

2012 року. Втім, завдання в нього подвійне: він має не тільки терміново вжити дієвих антикризових заходів, а й гідно провести період піврічного головування Іспанії в Європейському Союзі. Іспанський лідер поєднав ці завдання в одне, зробивши пріоритети іспанського національного розвитку пріоритетами його європейського президентства. Зокрема він справедливо визначив спільні цілі європейських держав: вихід із фінансової кризи, боротьба з безробіттям і захист прав громадян. А напередодні Нового року оголосив конкретні кроки національної антикризової стратегії.

Характерною рисою іспанських антикризових заходів є те, що вони поки що обходяться без кредитів МВФ – при тому, що дефіцит бюджету Іспанії становить близько 11% ВВП. Іншою важливою ознакою є вчасно затверджений бюджет на 2010 рік, відповідно до якого зазначені заходи «кладуть» на конкретні розрахунки.

Отже, якою є нова антикризова стратегія Іспанії? Сутність її можна охарактеризувати так: інвестиції, підтримка громадян і заощадження. На перший погляд, здається, що останній елемент погано поєднується з двома попередніми. Втім, саме інвестиції мають на меті призвести до заощаджень у середньостроковій перспективі, а держава тим часом підтримує уражену кризою частину населення субсидіями та новими можливостями.

Інвестиції

Сапатеро не раз наголошував, що 2010 року фінансування жодного проекту в галузі досліджень, розвитку

та технологічних інновацій не буде скорочено через кризу. Зокрема його особливо цікавлять досягнення у сфері альтернативних джерел енергії та енергозбереження. Однак витрати на цьому не закінчуються. Іспанський уряд надає громадянам субсидії для облаштування осель теплоізолювальними склопакетами та для придбання електричних автомобілів. Таким чином, під прицілом одразу кілька зайців: ідеться не тільки про заощадження палива, а й про охорону навколишнього середовища та боротьбу зі зміною клімату, вже не кажучи про безпеку енергетичних ресурсів. Піклування лідера Соціалістичної робочої партії Іспанії про екологію навіть знайшли відображення в законі про сталий розвиток економіки – одному з ключових законодавчих документів антикризової стратегії. Пріоритетом у ньому зазначається розвиток секторів економіки, які є дотичними до боротьби зі зміною клімату.

Підтримка громадян

Іспанський уряд не зважає на бюджетний дефіцит і щедро виділяє кошти на підтримку фізичних осіб і підприємств. Так, Сапатеро планує підвищити мінімальні зарплати та пенсії. Громадяни віком від 25 до 40 років, які зазнали скорочення, мають право безплатно вступити до вищого навчального закладу, використовуючи несприятливий для працевлаштування час задля отримання ступеня магістра. Навіть більше, держава стимулює працедавців брати молодь на роботу на постійній основі. Проблема тимчасової зайнятості, поширена в Іспанії та інших країнах Євросоюзу, ставить велику частину населення під загрозу опинитися без роботи, коли дія короткострокового контракту спливає. Уряд намагається вирішити цю проблему збільшенням погодинної плати за тимчасову роботу

порівняно з оплатою роботи на постійній основі. Ще одним заходом може стати зменшення розмірів соціальних виплат, які підприємство зобов'язується виплатити працівнику в разі звільнення. Таким чином, підприємства могли б створити вакантні місця та поліпшити власну продуктивність за рахунок нових кваліфікованих кадрів. Іншим заходом, спрямованим на збільшення кількості робочих місць, є виділення коштів місцевим адміністраціям для створення кон'юнктурних вакансій.

Окрім цього, уряд хоче спростити бюрократичні процедури для бізнесу та сприяти конкурентному середовищу. Зокрема заплановано лібералізацію у сфері послуг, яка має назву Закон "Омнібус" і змінює 46 чинних законів. Так, тепер підприємства матимуть набагато менше обмежень у наданні послуг (наприклад, газетні кіоски зможуть продавати тютюнові вироби), що збільшить їхню конкурентоспроможність

і, як сподівається уряд, поживить внутрішньо економічні процеси.

Заощадження

Що стосується всіх інших сфер державного функціонування, то антикризова програма за наполяганням опозиції передбачає план жорсткої економії на державному рівні. Деталі плану поки що не розголошуються публічно, але, ймовірно, відображають проект "оздоровлення" національної економіки, який активно лобіює опозиційна Народна партія. Передусім план стосуватиметься ліквідації непотрібних державних органів і скорочення витрат державної адміністрації, але так само адресується іспанським автономним спільнотам, які відповідають за місцеві публічні витрати.

Чи зможе така політика принести бажані плоди, покаже недалеке майбутнє: Сапатеро прогнозує повільний вихід з кризи вже 2010 року. Беззаперечним є той факт, що для певної групи іспанських громадян криза надає суттєві переваги

та, можливо, призведе до вирішення давніх проблем, як, наприклад, працевлаштування молоді. Спроба скористатися суворими негативними обставинами на користь держави – як от зниження рівня забруднення повітря за рахунок альтернативної енергії – є сміливою та інноваційною і, зрештою, подає добрий приклад. Ще одна позитивна риса іспанського антикризового урядування – інвестиції в якість реформ, а не у швидкість їхньої реалізації.

У чому іспанський уряд безумовно перевершує український, то це наявність цілісної антикризової стратегії та конкретних пропозицій, зрозумілих для пересічних громадян. Сподіваємося, подібна стратегія для України так само стане реальністю. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до експерта МЦПД Катерини Зарембо за телефоном (044) 484-4400 або електронною поштою kzarembo@icps.kiev.ua.

Споживчі настрої тримають паузу

Закінчення новорічних свят трохи охолодило споживчі настрої українців. У січні 2010 року зростання індексу споживчих настроїв (ІСН) тривало, проте виявилось майже непомітним – лише на 0,8 пункту до значення 74,3. Це передусім пов'язано з переоцінкою громадянами України власного поточного становища, на що вказує падіння відповідного індексу (ІПС) на 3,5 пункту до значення 62,3. Таку тенденцію врівноважило подальше зростання економічних очікувань, підігріте передвиборчими обіцянками кандидатів у Президенти. Індекс економічних очікувань (ІЕО) на початку 2010 року додав 3,7 пункту та становив 82,3.

У січні 2010 року відбулося погіршення очікувань щодо інфляції та динаміки безробіття. Індекс інфляційних очікувань (ІІО) зріс на 3,2 пункту до значення 183,7, що може бути пов'язано зі зростанням цін, зумовленим сезонним

Динаміка індексу споживчих настроїв в Україні

Місяць, рік	Індекс споживчих настроїв (ІСН)	Індекс поточного становища (ІПС)	Індекс економічних очікувань (ІЕО)	Індекс інфляційних очікувань (ІІО)	Індекс очікувань щодо динаміки безробіття (ІОДБ)
01'10	74,3	62,3	82,3	183,7	127,8
12'09	73,5	65,8	78,7	180,5	121,7
01'09	41,8	40,4	42,8	186,2	164,6

Джерела: GfK Ukraine, Міжнародний центр перспективних досліджень

і передвиборчим чинниками, зокрема на продовольчі товари. Погіршення індексу очікувань щодо динаміки безробіття (ІОДБ) на 6,1 пункту до значення 127,8 імовірно є корекцією оцінок ситуації на ринку праці, що наприкінці 2009 року виявилися надто оптимістичними. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка,

до редактора публікації Максима Бороди за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою mboroda@icps.kiev.ua.

З питань передплати публікації звертайтеся, будь ласка, до Марти Семеряк за телефоном (044) 484-4410 чи електронною поштою marketing@icps.kiev.ua.

вісник центру є двотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-44-00. Факс: (044) 484-44-02
Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) – провідний український незалежний аналітичний центр, який був заснований за ініціатииви Інституту Відкритого суспільства 1994 року. Наша місія – сприяти подальшій демократизації та модернізації України через продуману та поінформовану європеїзацію.

Директор Центру Ольга Шумило.
Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
Web: <http://www.icps.com.ua/>